

Vedkommende. Der har været talt en Del om Landmændenes Indtægter. Hvis man ser paa deres Indtægter i Aar, vil det vist blive et ganske trist Billede; der vil sikkert være mangfoldige Landbrugere, der, naar de skal opgøre deres Indtægter og Udgifter i det nu snart forløbne Aar, vil faa Minus i Stedet for at faa Plus. Men det nytter ikke noget, at Landboerne beraaber sig paa, at Staten og Samfundet skal skaffe dem de Priser, de har gjort Regning paa. Hvis en Mand trækker til Marked med et Kreatur og siger: Jeg skal have 600 Kr. for det, det staar det mig i — han har maaske selv købt det for et Aar siden og givet op mod det samme, saa at han kun lægger til Værdien af den Føde, han har givet det i det Aar —, eller han kommer med en Hest og siger: Jeg maa have 3 000 Kr. for den Hest, det kostede den mig og meget mere til for faa Aar siden, saa vilde vistnok alle, der mødte en saadan Mand, se betænkeligt paa ham og spørge, om han havde det rigtigt godt, om han drømte eller var vaagen; man vilde sige, at han maatte huske paa Forholdene, han maatte følge med Tiden og tage de Konjunkturer, der forelaa, tage den Pris, som Køberne kunde yde for hans Varer, ellers kunde han beholde dem. Det havde han ogsaa Ret til; men saa vilde han ikke kunne klare sine Udgifter, og saa er han efter min Mening ikke berettiget til at komme til Staten og sige: Nu maa I understøtte mig, nu kan jeg ikke klare mig længere.

Arbejderne maa ind under akkurat den samme Lov. De kan nogenlunde have Ret til at sige: Vi vil ikke arbejde, naar vi ikke faar den og den Timebetaling, den og den Lønningstandard opretholdt, det kan de have Lov til under de fleste Forhold, hvis de saa er i Stand til at klare sig selv. Men de har ingen som helst Ret til at sige til Samfundet, at naar de ikke kan opnaa de Lønninger, som de er blevet enige om med deres Arbejdsgivere, idet ingen vil betale dem, saa har Samfundet og Staten Forpligtelse til at ernære dem, og saa kan de lægge Hænderne i Skødet. Det er en falsk Samfundsmoral, som, hvis den skal praktiseres, vil ødelægge Samfundet og bringe os fuldstændig i Knæ. Som jeg sagde før, kan Arbejdere og Arbejdsgivere, Mestre og Svende godt sidde og blive enige om deres Priskuranter og deres Tariffer, som de gør det i rigt Maal; som oftest bliver de jo enige og siger, at saa meget skal Arbejderne have, og saa meget skal Mesteren have som sit Salær og sin Fortjeneste, og det skal de nu holde paa, men de glemmer

Ogsaa der den tredie Faktor, nemlig Køberne, om Køberne er i Stand til at yde denne Betaling for de færdige Varer, og er de ikke det, bliver der ikke noget Arbejde tilbage.

Jeg mener derfor, at Bestræbelserne burde gaa ud paa at skabe det nødvendige Samarbejde mellem Arbejdsgiverne og Arbejderne, saaledes at de, naar ikke Bedrifterne kan klare sig, sørgede for, i Stedet for at løbe til Statskassen, at bringe Produktionsudgifterne ned for at finde Købere til Arbejdet. Saa maa de tage deres Tab paa begge Sider; det maa Industrien, Storindustrien saa vel som den lille, det maa Arbejdsgiverne saavel som Arbejderne. De maa bøje sig ind under de Samfundsforhold, vi lever under, og tage imod den Fortjeneste, som det er muligt at opnaa.

Det lyder maske lidt haardt i manges Øren, men jeg mener ikke, at nogen Arbejder er berettiget til at sige nej, jeg havde nær sagt, til noget som helst Arbejde, hvorfor der ydes ham Vederlag, medmindre han er i Stand til at klare sig selv — hvis han kan det, har han selvfølgelig Ret til at sige nej. Han har Ret til at sige til en Mand: Jeg vil ikke gaa for den Dagløn eller den Timebetaling, for jeg kan faa mere andre Steder. Men naar der intet Arbejde er at faa andre Steder, maa Arbejderen efter min Formening bøje sig for de foreliggende Forhold og tage imod den Fortjeneste, som virkelig kan opnaas. Og hvis den er for lille — og det kan den maaske i mange Tilfælde blive —, hvis den ikke er tilstrækkelig til, at Arbejderen kan eksistere derfor paa forsvarlig Maade, saakan han gaa til Samfundet og sige: Jeg arbejder, men den Fortjeneste, jeg kan opnaa, er ikke tilstrækkelig til, at jeg kan ernære min Familie; og saa, men heller ikke før, har Samfundet Forpligtelse til at træde til og supplere den med det, der er nødvendigt, for at de paagældende kan eksistere.

Men i den Henseende møder vi store Vanskeligheder, fordi vi er kommet ind i saadanne Forhold, at det ikke er let at faa Forhandlinger i Stand mellem de interesserede Parter. Vi er i højeste Grad kommet ind under Forenings- og Organisations- tvang og -tyranni, kan man gerne sige, som forhindrer et virkeligt fornuftigt Samarbejde mellem Arbejder og Arbejdsgiver. Frihed til Erhverv er i dette Land snart noget, vi kun har paa Papiret; det er en Teori. Vi har set paa saa mangfoldige Omraader, hvorledes dette Tyranni under Krigen har udviklet sig baade blandt Arbejdere og blandt Arbejdsgivere. Det har